

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par pirmspievienšanās palīdzības instrumentu (PPI II) un priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido Eiropas kaimiņattiecību instrumentu”

COM(2011) 838 final un COM(2011) 839 final

(2013/C 11/16)

Galvenais ziņotājs: **SIBIAN kgs**

Padome, saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu, 2012. gada 25. jūlijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par pirmspievienšanās palīdzības instrumentu (PPI II) un Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido Eiropas kaimiņattiecību instrumentu”

COM(2011) 838 final un COM(2011) 839 final.

Komitejas Birojs 2012. gada 17. septembrī uzdeva Ārējo attiecību specializētajai nodaļai sagatavot Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā darba steidzamību (Reglamenta 59. pants), Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 484. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 14. un 15. novembrī (2012. gada 14. novembra sēdē) iecēla SIBIAN kungu par galveno ziņotāju un ar 142 balsīm par, 2 balsīm pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi par PPI II regulas projektu

1.1. EESK atzinīgi vērtē jauno pieeju PPI II regulas projektā, jo tā, salīdzinājumā ar iepriekšējo instrumentu, nodrošina lielāku elastīgumu un vienlīdzīgu attieksmi pret atbalstu saņemošajām valstīm, proti, nav atšķirības starp to, kāda veida atbalstu saņem kandidātvalstis un potenciālās kandidātvalstis.

1.2. EESK atbalsta jauno PPI II regulas projektā ierosināto stratēģiju, kas dos iespēju sniegt atbalstu, kurš pielāgots katras atbalstāmās valsts vajadzībām. Par katru valsti tiks apstiprināti visaptveroši daudzgadu stratēģijas dokumenti, ņemot vērā konkrētās valsts vajadzības un programmas, kas saistītas ar gatavošanos iestāties ES.

1.3. EESK uzskata, ka stratēģijas dokumentu pārskatīšana termiņa vidusposmā varētu būt pārāk novēlota un ierosina termiņa vidusposmā uzskatīt par vēlāko iespējamo pārskatīšanas termiņu. Ir svarīgi koncentrēties uz mērķu sasniegšanu, tādēļ ir vajadzīgs elastīgums. EESK iesaka pirms termiņa vidusposma pārskatīšanas veikt ikgadējo pārskatīšanu, lai palielinātu atbalsta efektivitāti. Eiropas Komisijas ikgadējie progresa ziņojumi varētu būt par stabilu pamatu, lai pārskatītu un pielāgotu plānošanu, ņemot vērā attiecīgo valstu vajadzības.

1.4. EESK atzinīgi vērtē jaunās regulas projekta mērķi vienkāršot un samazināt administratīvo slogu, kas saistīts ar finansiālā atbalsta pārvaldību. Komitejai tomēr ir rezervēta nostāja

pret nozares pieejas ieviešanu palīdzības piešķiršanā. Šis mehānisms jāizmanto pārdomāti, ņemot vērā apstākļus katrā atbalstu saņemošajā valstī un to, ka pirmspievienšanās palīdzības mērķis ir palīdzēt kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm sagatavoties turpmākajai dalībai ES. Pirmspievienšanās palīdzības instruments valstīm dod iespēju izmēģināt, kā tās tiek galā ar dalībvalsts pienākumiem pirms pievienošanās, tostarp, kā pārvaldīt struktūrfondus, Kohēzijas fondu un Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai. Tāpēc nozares pieeja būtu jāizmanto tikai tad, ja ir atbilstoši noteikumi un procedūras (piemēram, attiecībā uz publisko iepirkumu, interešu konfliktu u.c.), un tad, ja attiecīgas valsts budžeta izdevumu plāns ir pietiekami plašs un netiek izstrādāts tikai uz vienu gadu. Nozares pieeja parasti ir saistīta ar tādām jomām kā veselība, izglītība u.c., savukārt PPI palīdzība ir paredzēta arī, piemēram, cīņai pret korupciju un veiktspējas uzlabošanai publiskās administrācijas jomā — šīs jomas mazāk atbilst minētajai pieejai, jo palīdzību saņem ne tikai viena institūcija, bet daudzas struktūras.

1.5. EESK atzinīgi vērtē to, ka jaunās regulas projektā ir likts uzsvars uz pastiprinātu koordināciju un sadarbību ar citiem atbalsta sniedzējiem un starptautiskām un citām finanšu institūcijām stratēģiskā līmenī.

1.6. EESK atzinīgi vērtē arī jaunā instrumenta elastīgumu, kas dod iespēju vienai politikas jomai atvēlēto finansējumu novirzīt citai jomai un pārnest gada beigās atlikušo finansējumu uz nākamo gadu ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Ja to pieļauj jaunā Finanšu regula.

1.7. EESK uzsver nepieciešamību atbalstīt un attīstīt to, lai PPI II plānošanā un īstenošanā iesaistītu vietējo līmeni. Tāpēc jāizveido piemēroti mehānismi, lai iesaistītu valsts iestādes, sociālos partnerus un pilsonisko sabiedrību un lai palielinātu to veiktspēju. To līdzdalība būtu jāveicina visos palīdzības posmos: izstrādē un sagatavošanā, īstenošanā, uzraudzībā un novērtēšanā. Palīdzība pilsoniskajai sabiedrībai būtu jāvirza arī caur vietējām atbalsta organizācijām, kas darbojas kā starpnieki, un valsts resursu centriem.

1.8. Lai paplašināšanās process varētu notikt, Rietumbalkānu valstīs darba tiesības un sociālās tiesības jāaskaņo ar ES *aquis* sociālajā jomā. Tāpēc PPI II kļūs par instrumentu, kas šajā reģionā sekmēs sociālo iekļaušanu, sociālo kohēziju, pienācīgus un kvalitatīvus darba apstākļus.

2. PPI II regulas projekts: galvenie elementi

2.1. Regulas priekšlikums par pirmspievienšanās palīdzības instrumentu (PPI II) izveido jaunā finanšu instrumenta (PPI II) tiesisko pamatu, kas aizstās pašreizējo tiesisko pamatu, kurš būs spēkā līdz 2013. gada 31. decembrim.

2.2. Jaunais pirmspievienšanās instruments ir vērsts uz paplašināšanās politikas īstenošanu, tādējādi palīdzot veicināt stabilitāti, drošību un labklājību Eiropā. Ar jauno instrumentu tiek sniegts atbalsts, lai kandidātvalstīm⁽²⁾ un potenciālajām kandidātvalstīm⁽³⁾ palīdzētu sagatavoties dalībai Eiropas Savienībā.

2.3. Tā kā šajās valstīs sociālās un ekonomikas attīstības līmenis ir zems (izņemot Islandi) un tā kā šīs valstis ir jāساتو, lai tās varētu stāties pretī globālajiem izaicinājumiem un pielāgoties ES pasākumiem šo problēmu risināšanā, ir acīmredzams, ka ir vajadzīgi ievērojami un uz rezultātu orientēti ieguldījumi, lai šīs valstis tuvotos ES standartiem. PPI II regulas projektā ir paredzēta tehniskā un finansiālā palīdzība šīm valstīm, jo tās vienas nevar īstenot visus nepieciešamos pasākumus un tām nav visu nepieciešamo līdzekļu, kas vajadzīgi, lai izpildītu kritērijus dalībai Eiropas Savienībā.

2.4. Finanšu atsaucē summa šīs regulas īstenošanai laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam ir apmēram 14 miljardi EUR.

2.5. Jaunā instrumenta mērķis ir nodrošināt lielāku elastīgumu un vienkāršot un samazināt administratīvo slogu, kas saistīts ar finansiālā atbalsta pārvaldību.

2.6. Vienkāršošana nozīmēs arī PPI atbalsta pašreizējās komponentu struktūras pārstrukturēšanu, un tas dos iespēju vienkāršot tiesisko pamatu un nodrošināt visām valstīm (vai tās ir kandidātvalstis vai potenciālās kandidātvalstis) vienlīdzīgu piekļuvi palīdzībai visās politikas jomās. No piecām iepriekšējā

PPI instrumenta komponentēm tikai divas komponentes (atbalsts pārejai un institūciju veidošanai, pārrobežu sadarbība) iepriekš bija pieejams potenciālajām kandidātvalstīm, savukārt pārejās trīs komponentes (reģionālā attīstība, cilvēkresursu attīstība un lauku attīstība) bija pieejamas tikai kandidātvalstīm.

3. Īpašas piezīmes par PPI I regulas priekšlikumu

3.1. EESK iesaka, ka papildus 2. panta 1. punkta a) apakšpunkta ii) daļā minētajiem mērķiem — cilvēktiesību un pamatbrīvību veicināšana un aizsardzība, minoritāšu tiesību labāka ievērošana, dzimumu vienlīdzības veicināšana, diskriminācijas novēršana un preses brīvības nodrošināšana, kā arī labu kaimiņattiecību veicināšana — vajadzētu iekļaut arī sociālo tiesību veicināšanu un mazāk aizsargātu grupu aizsardzību, lai uzsvērtu, ka līdzekļus saņemošajām valstīm īpaša uzmanība jāpievērš šīm tiesībām, un tādējādi nodrošinātu nepieciešamo līdzsvaru starp sociālo iekļaušanu un demokrātijas un pilsoniskās sabiedrības attīstību.

3.2. Tāpēc 2. panta 2. punktā iekļautie rādītāji būtu jāpielāgo, lai pienācīgu ņemtu vērā šos grozījumus. Tādēļ vienam rādītājam būtu jāatspoguļo pilsoniskās sabiedrības attīstības līmenis un sociālo partneru un citu pilsoniskās sabiedrības organizāciju veiktspēja. Turklāt regulas priekšlikumā būtu jāiekļauj arī rādītājs, kas atspoguļo personu no mazāk aizsargātām grupām stāvokli.

3.3. Regulai vajadzētu sniegt ieguldījumu cīņā pret sociālo atstumtību un atšķirību sabiedrībā palielināšanos, un vajadzētu atbalstīt sociāli atstumtu grupu un reģionu piekļuvi fondiem. Tāpēc EESK uzskata, ka papildus rādītājam, kas minēts 2. panta 2. punkta otrajā ievilkumā, vajadzētu iekļaut vēl vienu rādītāju, kas atspoguļo sociālo taisnīgumu sociālās un ekonomikas jomas attīstības stratēģijās.

3.4. EESK uzskata, ka visiem rādītājiem jābūt uz rezultātu orientētiem un jābūt gan kvalitatīviem, gan kvantitatīviem.

3.5. EESK arī uzskata, ka sociālā dialoga uzlabošana un atbalsts sociālo partneru veiktspējas uzlabošanai ir svarīgi mērķi, kam regulas priekšlikumā vajadzētu veltīt lielāku uzmanību. Nav pietiekami tikai minēt pilsoniskās sabiedrības un sociālā dialoga attīstību, jo tas principā nerada nekādas saistības.

3.6. Vairumā atbalsta saņēmēju valstu sociālo partneru darbība nav attīstīta vai tie saskaras ar lielām problēmām savu uzdevumu īstenošanā, īpaši šādas nopietnas ekonomikas krīzes laikā. Būtu jāatbalsta arī uzņēmējdarbības apvienības. EESK tāpēc īpaši iesaka veikt stratēģiskākus ieguldījumus, lai atbalstītu šo apvienību attīstību.

⁽²⁾ Horvātija, Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika, Islande, Melnkalne un Turcija.

⁽³⁾ Albānija, Bosnija un Hercegovina, Kosova.

3.7. EESK pieņem zināšanai, ka regulas priekšlikumā liela uzmanība ir veltīta jautājumam par līdzekļu devēju koordināciju, lai palielinātu palīdzības efektivitāti un rezultātus un aizkavētu dubulto finansēšanu. EESK tomēr norāda, ka vajadzētu paredzēt specifiskākus pasākumus, lai nodrošinātu, ka līdzekļu devēju koordinācija tiek vadīta efektīvi gan valstu, gan ES līmenī.

4. Secinājumi un ieteikumi par regulas projektu, ar ko izveido Eiropas kaimiņattiecību instrumentu (EKI)

4.1. EESK atzinīgi vērtē regulas priekšlikumu, īpaši "vairāk par vairāk" principu, kas rosina valstis, kuras saņem instrumenta līdzekļus⁽⁴⁾, nodrošināt ilgtspējīgu progresu ceļā uz demokrātiju un cilvēktiesību un starptautisko tiesību ievērošanu.

4.2. EESK atzinīgi vērtē priekšlikumu, ka dzimumu līdztiesībai un diskriminācijas novēršanai būtu jābūt transversālam mērķim visos pasākumos, kas tiek īstenoti, pamatojoties uz ierosināto regulu.

4.3. EESK iesaka Eiropas Komisijai regulas priekšlikumā iekļaut Pilsoniskās sabiedrības instrumentu attiecībā uz tām valstīm, ko aptver Eiropas kaimiņattiecību politika un Eiropas Demokrātijas fonds.

4.4. EESK uzskata, ka instrumenta mērķis veidot partnerības ar sabiedrībām jāīsteno, visos palīdzības cikla posmos iesaistot pilsoniskās sabiedrības organizācijas, tostarp sociālos partnerus un reģionālās un vietējās pašvaldības. "Arābu pavasaris" parādīja, cik svarīgi ir atbalstīt pilsoniskās kustības ES kaimiņvalstīs.

4.5. EKI jāklūst par elastīgu instrumentu pilsoniskās sabiedrības organizāciju veikspējas uzlabošanai, lai tās varētu ietekmēt sabiedrisko politiku un tām būtu svarīga loma demokratizācijas procesā.

4.6. EESK iesaka ES kaimiņvalstīs izveidot platformas dialogam starp pilsonisko sabiedrību un valdību, un Komiteja vēlas atbalstīt Eiropas Komisiju un Ārējo attiecību dienestu šā mērķa sasniegšanā.

4.7. EESK iesaka ES delegācijām apzināt visas pilsoniskās sabiedrības organizācijas šajā reģionā, jo tas visām ES institūcijām palīdzētu veidot attiecības ar pilsoniskās sabiedrības jomu, kas pašreiz attīstās.

4.8. EESK iesaka EKI regulā lielāku uzmanību veltīt arī tam, lai partnervalstīs uzlabotu to institūciju veikspēju, kas ir atbildīgas par palīdzības sniegšanu, lai nodrošinātu pieejamo līdzekļu izmantošanu pēc iespējas lielākā apjomā un augstu pārredzamības līmeni fondu izmantošanā.

4.9. EESK uzskata, ka Eiropas kaimiņattiecību instrumentam būtu jāsekmē sadarbība augstākās izglītības jomā, īpaši, izmantojot jauniešu un studentu apmaiņu starp Eiropas Savienību un tās kaimiņvalstīm. Instrumentam vajadzētu sniegt iespējas veidot tīklus, lai uzlabotu jaunatnes jomas NVO veikspēju ES kaimiņvalstīs.

4.10. EESK iesaka, ka, izmantojot šo instrumentu, Komisijai vajadzētu sekmēt arī ilgtspējīgu rūpniecības politiku, uzņēmumu sociālo atbildību, videi draudzīgu uzņēmējdarbību un politikas MVU atbalstam, risināt darba tirgus jautājumus un uzlabot sociālo politiku.

5. EKI regulas projekts: galvenie elementi

5.1. Eiropas kaimiņattiecību politikas (EKP) mērķis ir pie ES robežām izveidot labklājības telpu un labas kaimiņattiecības.

5.2. Laika posmā no 2014. gada līdz 2020. gadam ES turpinās atbalstīt šos Eiropas kaimiņattiecību politikas mērķus, izmantojot tam paredzētu finanšu instrumentu, proti, Eiropas kaimiņattiecību instrumentu (EKI), kas aizstās 2006. gadā izveidoto Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumentu (EKPI).

5.3. Eiropas kaimiņattiecību instruments sniegs lielāku atbalstu partnervalstīm, kas apņēmušās veidot demokrātisku sabiedrību un veikt reformas, saskaņā ar "vairāk par vairāk" un "savstarpējās atbildības" principu.

5.4. EKI regulas priekšlikumā ir iekļauti noteikumi, kuru mērķis ir vienkāršot vairākas instrumenta darbības jomas, cenšoties nodrošināt pienācīgu līdzsvaru starp instrumenta elastību un tā orientāciju uz politikas mērķiem un galvenajām sadarbības jomām.

5.5. EKI regula veicinās prioritāro politikas jomu papildināmību, saskaņotību un integrāciju saskaņā ar stratēģiju "Eiropa 2020", vienlaikus nenovēršoties no galvenajiem EKP mērķiem.

5.6. Finanšu atsaucēs summa EKI regulas īstenošanai laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam ir apmēram 18 miljardi EUR.

6. Īpašas piezīmes par EKI regulas priekšlikumu

6.1. Saskaņā ar šo instrumentu īstenoto ES ārējo pasākumu mērķis ir ietekmēt attīstību partnervalstīs, lai panāktu redzamas pārmaiņas. Šo ietekmi pēc iespējas vajadzētu uzraudzīt, izmantojot piemērotu mehānismu, un tā būtu jānovērtē, pamatojoties uz noteiktiem, īpaši katrai valstij izstrādātiem, pārredzamiem un

⁽⁴⁾ *Euromed* reģions un Austrumu kaimiņvalstis.

izmērāmiem rādītājiem — proti, tiem jābūt konkrētiem, izmērāmiem un īstenojamiem kritērijiem, pamatojoties uz kuriem var novērtēt attiecīgo valsti, t.i., vai tā atbalsta demokrātijas vērtības, kuras ES sekmē ar Eiropas kaimiņattiecību instrumentu.

6.2. Lai uzlabotu “vairāk par vairāk” principa īstenošanu, atbilstošu daļu no šim instrumentam piešķirtā kopējā budžeta varētu paredzēt stimuliem, lai sniegtu plašāku atbalstu partnervalstīm, kurās ir vērojams progress dziļas un ilgtspējīgas demokrātijas veidošanā vai nostiprināšanā. Turklāt šo principu vajadzētu īstenot tādā veidā, lai ņemtu vērā arī mazāk aizsargātas grupas šajās valstīs; nevajadzētu pieļaut, ka samazinās attīstības palīdzība atsevišķām valstīm, bet būtu jā rūpējas par to, lai palīdzībai paredzētos līdzekļus pārdalītu un novirzītu no valdības uz pilsonisko sabiedrību.

6.3. Turklāt ES delegācijām vajadzētu piešķirt lielāku lomu sadarbībā ar citiem starptautiskajiem līdzekļu devējiem.

Priekšlikuma 7. panta 1. un 2. punktā minētajos dokumentos vajadzētu iekļaut detalizētas un atjauninātas tabulas par līdzekļu devējiem un izklāstīt pasākumus, kas jā īsteno, lai uzlabotu koordināciju starp līdzekļu devējiem, īpaši starp ES un tās dalībvalstīm.

6.4. Regulas priekšlikumā paredzēts, ka Eiropas Savienība apņemas attiecībās ar tās partneriem visā pasaulē veicināt pienācīgas kvalitātes nodarbinātību, kā arī starptautiski atzīto nodarbinātības standartu ratifikāciju un efektīvu īstenošanu. Būtu jāuzsver arī bērnu darba izskaušana un daudzpusēju nolīgumu vides jomā nozīme.

6.5. Regulas priekšlikumā skaidrāk būtu jānorāda, ka ir vajadzīgs stiprināt atbildību attiecīgajās valstīs un izveidot institucionalizētu konsultācijas un uzraudzības mehānismu, iesaistot pilsoniskās sabiedrības organizācijas, vides jomas un sociālos partnerus un citus nevalstiskā sektora dalībniekus.

Briselē, 2012. gada 14. novembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON
